

Luceafărul

Revistă săptămânală pentru
literatură, artă și politică

Director: Octavian Goga ■■■

Redactor: Oct. C. Tăslăuanu

An. XI. Nr. 17. Vol. I.

■ ■ Cuprinsul: ■ ■

* * *	Sinoadele eparhiale.	Victor Stanciu .	Cum vin oaspeții caselor noastre în vilegiatură?
A. Radu . . .	Unei artiste (poezie).	I. N. Pârvulescu	Inviere (poezie).
I. Enescu . . .	„Hoții“ la Brașov.	I. Agârbiceanu .	Povestea unei vieți (roman).
I. N. Pârvulescu	Singură (poezie).	Maria Cunțan .	Prietiniei (poezie).
Maria Cunțan .	Sonete.		

Cronici: Adrian Corbul: Despre Georges Courteline. Insemnări: Chestiunea naționalităților. Filozoful Brătescu-Voinești. Votul universal. Necuviințe... Centenarul nașterii lui Barițiu.

Ilustrațiuni: N. Grigorescu: Așteptându-l.

Sibiu, 22 Aprilie v. 1912

Prețul unui număr: 40 bani.

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU LITERATURĂ, ARTĂ ȘI POLITICĂ.

APARE SUB ÎNGRIJIREA UNUI COMITET DE REDACȚIE.

Colaboratori: I. Agârbiceanu, D. Anghel, Z. Bârsan, G. Bogdan-Duică, Dr. T. Brediceanu, Dr. C. Bucșan, Al. Cazaban, Il. Chendi, I. Ciocârlan, V. Cloflec, D. N. Clotori, Al. Ciura, Otilia Cozmuța, Maria Cunțan, Dr. Silviu Dragomir, I. Duma, Victor Eftimiu, I. Enescu, Aurel Esca, Elena Farago-Fatma, Em. Gârieanu, Dr. Onisifor Ghibu, Ion Gorun, A. Herz, Constanța Hodoș, Nerva Hodoș, Șt. O. Iosif, I. I. Lăpădatu, E. Lovinescu, Dr. I. Lupaș, Dr. I. Mateiu, Corneliu Moldovan, Dr. G. Murnu, D. Nanu, V. C. Osvadă, I. Paul, Clucinat Pavelescu, H. P. Petrescu, Ecaterina Plițș, Gh. Popp, Dr. Sextil Pușcariu, Dr. P. Roșca, G. Rotică, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Săulescu, M. Simionescu-Râmniceanu, V. Șorban, I. U. Soricu, Victor Stanciu, Caton Theodorian, D. Tomescu, Lazar Triteanu.

ABONAMENT:

Austro-Ungaria:

1 an . . . . . 20 cor.   6 luni . . . . . 10 cor.

Pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 16 cor.

România și în Străinătate:

1 an . . . . . 25 cor.   6 luni . . . . . 13 cor.

Reclamațiile sunt a se face în curs de 14 zile după apariția fiecărui număr. Pentru orice schimbare de adresă se vor trimite 20 bani în mărci postale.

Abonamentele, plătite înainte, sunt a se trimite la adresa:

Adm. rev. „Luceafărul“, Sibiu (Nagyszeben).

Cărți mai nou apărute:

Aeroplanul Vlaicu de Aurel Vlaicu.
Cor. 2.—.

Amintiri din casa morților, roman de
P. Dostoievsky. Cor. 1.50.

Almanahul „societății scriitorilor ro-
mâni“ pe anul 1912. Cor. 2.50.

Cântece de Șt. O. Iosif. Cor. 2.—.

Din vatra unui sătean cuminte, povește
de P. Duțescu-Duțu. Cor. 2.—.

La gura sobei de A. Vlațuța. Cor. 2.50.
Macbeth, tragedie în 5 acte de Shake-

speare. Trad. de C. Al. Stefanescu.
Cor. 1.—.

Oglinda fermecată, romanele de D. Anghel.
Cor. 1.50.

Povești din popor. Din literatura po-
porană, vol. II. de P. Ugliș. Cor. —.60.

Preoții negri. (Voi sunteți sarea pământului,
iar sarea de se va strică, cu ce se va sără?) de Dianoa. Cor. 1.—.

Un instigator, povești de M. Sadoveanu.
Cor. 1.25.

ELEMENTE

DE

METAFIZICĂ.

Principalele probleme ale filozofiei contemporane pe înțelesul tuturor

de

C. RADULESCU-MOTRU.

Prețul cor. 4.—.

Se află în depozit la librăria lui W. Krafft în Sibiu.

Expediarea se face mai ușor trimițându-se banii înainte, adăugându-se la prețul cărții încă
20-40 fil. pentru expediarea francată.

Cereți catalogul nou apărut.

Catalogul la cerere gratis și franco.

Orice reproducere fără indicarea izvorului e oprită.

Sinoadele eparhiale.

— Ce au făcut ele? —

Întrunirile din acest an ale sinoadelor au fost pline de viață. În toate trei s'au discutat o mulțime de chestiuni vitale pentru biserică și neam.

Comisiunile bisericesti ale sinoadelor au accentuat mai multe primejdii cărora e expusă biserica strămoșească. La Sibiu s'a cerut mai multă apostolie dela preoți; la Arad s'a constatat că în părțile bihorene moralitatea e în scădere, atât sus cât și jos: mulți protopopi și preoți și-au uitat de datoria lor, și, ca o urmare a acestor stări, în sânul poporului prind rădăcini diferite secte religioase; concubinatele sunt tot mai multe, tot astfel divorțurile; mortalitatea copiilor e an de an mai mare în acel petec de pământ, unde se plămădește binefăcătoarea „pace” cu Maghiarii.

La Caransebeș sunt 12.500 cazuri de concubinate (cu 600 mai puține ca în anul precedent). Preoții de acolo sunt pătrunși, în parte, de un duh de anarhie fără păreche în istoria noastră, care e plină de frumoase tradiții despre venerabila figură de apostol a preotului.

Ca un remediu împotriva stărilor acestora s'a accentuat necesitatea vizităților canonice din partea înaintestătorilor bisericii. La Caransebeș i s'au adus omagii de mulțumită episcopului pentrucă n'a cruțat nici o oboseală în scopul de a-și cerceta fiii sufletești și a-i îndrumă spre cale bună. În schimb, la Arad s'a constatat că în dieceza de Dumnezeu bătută a Orăzii-mari nimeni nu-și bate capul

cu așa ceva. Vicarul Mangra n'are vreme de ele; protopopii îl urmează în acest soi de activitate și urmarea e o tot mai mare soluție a bisericii, sub toate raporturile.

În cuvântul său de deschidere P. S. Sa Miron a accentuat marea primejdie pe care o aduce cu sine semidoctismul multor mireni, cari privesc biserica cu ochi foarte bizari și cari se înstrăinează tot mai mult de ea.

Toate trei sinoadele s'au ocupat de starea materială a preoțimei și au cerut ca aceasta să se îmbunătățească prin ajutor dela stat, pe care acesta să-l deie fără restricțiuni și care să fie egal pentru toți preoții (2400 cor. anual). Toate sinoadele au hotărât să promoveze această chestiune congresului național-bisericesc care se va întruni la toamnă.

Pe teren școlar s'au accentuat în toate trei sinoadele o mulțime de lucruri și de măsuri cari trebuiesc luate cât mai degrabă. S'a relevat că în arhidieceza transilvană s'au închis 191 de școale dela 1907 încoace. Un mare număr de școale luptă cu moartea, căci salariul învățătoresc nu e asigurat nici până în ziua de astăzi. Statul refuză de a da ajutorul bănesc necesar pentru aducerea în ordine a școalelor confesionale și, unde numai poate, caută să le nimicească. În școalele noastre e un duh nesănătos introdus de inspectorii școlari, cari calcă în mod volnic legile țării. La Caransebeș s'au spus din partea unor buni cunoscători ai împrejurărilor următoarele lucruri: „In nici o școală nu stăm pe baza legii, ci absolut la volnicia

inspectorilor școlari ai statului. Facem mai multe concesiuni inspectorilor școlari decât cere legea. Toate desavantajile legii lui Apponyi le-am realizat, dar n'am realizat nici un avantaj, deși legea are și părți bune. În foarte multe locuri nu mai e deosebire între școala confesională și cea comunală, ba în unele locuri școala confesională e mai ungurească decât cea comunală. Toate acestea, pentru că n'avem organ central, care să îndrume mersul învățământului nostru popular. Învățătorii sunt lăsați în grija sfântului"... „La noi protopopii sunt inspectorii școlari. Dar ei nu fac inspecții decât la examene. Astfel învățătorii rămân fără nici un control, dar și fără nici un razim din partea forurilor bisericești. De altă parte sunt controlați și șicanați neconținut din partea inspectorilor regești, cari pornesc mulțime de cercetări disciplinare contra învățătorilor noștri pentru neglijența în propunerea limbei maghiare. Și e trist că tocmai cei mai zeloși și mai talentați învățători sunt mai apăsați. Urmarea e că învățătorii, neavând nici un scut la forurile noastre, caută să facă pe plac inspectorilor, ca să aibă odată pace". E interesant ce a spus P. S. episcop Miron în legătură cu aceasta. P. S. Sa a vizitat fără de veste o școală și a fost întâmpinat de elevi cu „Isten hozta“ (vezi „Drapelul“ din Lugoj Nr. 42 a. c.). Cuvintele acestea caracterizează foarte bine starea de astăzi a școalelor noastre, și dovedesc totodată cât de necesară e o inspecție serioasă a școalelor din partea unor organe speciale ale consistoriilor.

Chestia inspecției școalelor s'a discutat în toate trei sinoadele cu mult interes și cu multă căldură. La Sibiiu s'a hotărât ca consistorul să definitiveze în postul de inspector școlar pe d-l Dr. O. Ghibu și să-l desărcineze de postul de profesor la seminar; la Arad s'a constatat că, deși s'a publicat de douăori concurs pentru ocuparea postului de inspector școlar diecezan, n'a concurat nimeni, așa că consistorul n'a fost în situația de a putea alege pe cineva. A rămas ca, la caz de necesitate să se poată institui în acest post un învățător mai de frunte, ceea ce se înțelege că e numai un malum neces-

sarium. În legătură cu aceasta s'a sulevat și chestia subvizorilor, cari să se recruteze dintre învățători, dar ea n'a întrunit aprobarea sinodului. La Caransebeș nu sunt mijloace pentru instituirea unui inspector (dieceza a avut deficit de 19.000 cor. în ultimul an), se vor trimite însă comisari consistoriali deosebiți, cari să inspecteze școalele mai amenințate.

S'a accentuat și lipsa cea mare de învățători. La Sibiiu s'a hotărât ca, pentru a sană până la un loc acest rău, toți absolvenții de teologie să fie obligați a face și examenul de calificare învățătorescă și a servi ca învățători câțva timp, înainte de a intra în tagma preoției. E o măsură bună aceasta, căci se dă posibilitatea ca viitorii preoți, cari cu toții sunt și directori școlari, să dispună și de o pregătire pedagogică mai corăspunzătoare trebuințelor actuale. În multe sate, unde azi învățătorul e certat cu preotul căruia nu-i recunoaște competența în materie de pedagogie, lucrurile se vor îndreptă prin aceasta în mod esențial și școala va fi pusă în situația de a-și face mai bine datoria decât azi. S'a hotărât, mai departe, ca să se organizeze pe seama învățătorilor din arhidieceză cursuri de vară și să se ție în toate protopopiatele, afară de conferințele învățătoresci cercuale (cum vor fi de aici încolo toate conferințele anuale) și conferințe trilunare tractuale. În ce privește seminariile, la Caransebeș și la Arad s'a discutat ca preparandia din Caransebeș să fusioneze cu cea din Arad (în cazul acesta la Caransebeș ar fi să se facă o preparandie de fete). Chestia nu s'a decis, ci s'a înaintat congresului.

Bună impresie a făcut știrea că prin stăruința episcopului Miron s'au strâns în timp de un an de zile peste 200.000 cor. pentru zidirea noului seminar din Caransebeș. Iată ce poate face un singur om pentru o cauză bună, în timp atât de scurt!

O hotărâre remarcabilă a adus sinodul din Sibiiu cu privire la ridicarea unui nou local pe seama seminarului. Chestiunea aceasta, care se tot discută dela 1871 încoace, s'a rezolvit așa, ca să se facă cât se va putea mai curând un seminar nou pe un loc liber al bisericii (Str. Schewis) și să se înceapă

o colectă de bani în scopul acesta. (Arhidieceza dispune azi abia de 180.000 cor. pentru edificiul seminarial, și are nevoie de un milion coroane). Exemplul dela Caransebeș ne dovedește că, dacă avem inimă, găsim și banii necesari. Suntem convinși că dacă se va începe colecta în condiții bune și dacă se va stăruî din toate puterile, se va putea colecta suma necesară în timp foarte scurt. La Arad s'a hotărît definitiv chestia școalei de fete. Noul local va trebui să poată cuprinde cel puțin 80 de eleve interne.

Atât la Arad cât și la Caransebeș s'a discutat și chestiunea salarizării profesorilor dela seminar. În ambele locuri s'a găsit câte o soluție, care să aline, pentru câțva timp, plângerile îndreptățite ale profesorilor.

În ce privește afacerile financiare ale bisericii s'a constatat că fondurile culturale nu sunt sprijinite de cătră intelectualii mireni, cum trebuie. Ele se sporesc aproape numai din contribuțiile preoțimei și ale funcționarilor bisericii și nu sunt nici pe departe în măsură de a acoperi multele trebuințe ale școalei. S'a vorbit ca să se caute mijlocul de a atrage între contribuenți pe toți credincioșii bisericii.

Mare și îndreptățită indignare a provocat în sinodul din Arad faptul că guvernul și-a făcut obiceiul de a detrage o parte a ajutorului dat bisericii, din motiv că unele persoane cari beneficiază de acest ajutor nu-i sunt simpatice, precum și de a salariza el funcționari bisericești fără știrea sinodului. (În dieceza vicarului Mangra guvernul a dat bani pentru crearea câtorva posturi nouă de referenți la consistor, pe cari le susține el, — lucru care constituie un abuz).

În toate sinoadele a mai venit în discuție chestia fondurilor de pensiune preoțești în privința cărora s'au luat măsuri ca ele să satisfacă în măsură mai mare așteptările preoțimei decât până acum.

Acestea ar fi pe scurt chestiunile cari s'au discutat și hotărârile cari s'au luat în cele trei sinoade. Rămâne ca consistoriile eparhiale să porceadă cu energie la realizarea cât mai grabnică a lor, iar credincioșii bisericii să jertfească și să muncească și ei din toate puterile în acest scop. Altfel toate hotărârile bune ar fi osândite să rămână numai pe hârtie.

* * *

Unei artiste.

Cochetă și fermecătoare
Ca primăvara, care vine,
Tu ești mereu încunjurată
De tineri, ca de-un roi de-albine.

Nici unul nu-i să nu te-adoare,
Nici unul nu-i să nu te-admire,
Pe unii-i legi prin a ta artă
Pe alții, cu a ta iubire.

Se 'ntreabă mintea mea și veșnic
Cu biata inimă e 'n ceartă,
Ești tu mai mare în iubire,
Ori poate ești mai mare 'n artă?

Sărmana inimă se luptă
Și tot nu poate să 'nțeleagă:
...Ea lasă arta pentru alții,
Dar vrea iubirea ta întregă.

A. Radu.

„Hoții“ la Brașov.

Așteptam înaintea hotelului pe un prietin, care venise pentru niște afaceri la Brașov. Eră spre înserat, lumea începuse să inundeze trotoarele și din învâlmășeala aceea fără de hodină, nu puteam distinge nici o figură cunoscută. Cu toate că trăisem acolo tinereța mea, plecat odată cetatea îmi părea că luase o altă înfățișare, cu alți oameni și altă vieață, în gândul meu zadarnic mă munceam să descoper ceva din icoana romanticului oraș de odinioară, căci nu găseam, atâta prefacere a suferit și-atât de străin mă simțeam.

Stam să plec cătră o tutungerie, ca să-mi cumpăr niște țigări, să-mi mai omor plictiseala, când cineva mă strigă pe nume.

„Nimic“, zise prietinul meu, întors din biroul hotelului. „Nici scrisoare, nici telegramă. Trebuie să rămân la noapte aci, că te pomenești că plec cu trenul și el e pe drum...“

— Alte afaceri n'ai deocamdată, poți să pierzi o zi“, îi răspunsei eu, gândindu-mă cam cu ce ne-am putea scăpa de seara aceea.

Acordurile muzicei de pe promenadă, ne ademeneau foarte mult, de aceea ne îndreptarăm spre partea locului. Lume veselă, pensionarii mai radioși, damele elegante în voalele lor multicolore, făceau impresia că te-ai afla în vreo stațiune balneară.

Ce face obișnuința? În orele serii, întreaga vieață a acestui orașel acolo pulsează, în umbra câtorva castani, ca și când împrejurimile, cu imensul lor de verdeață, nu și-ar putea oferi, acea binecuvântată pace, pe care atâta lume o caută cu lăcomie. Pe când mă gândeam să aflu cheia acestei alcătuiți a firii omenești, la o cotitură de stradă, prietinul meu să opri în loc și-mi zise răsând:

„Știi că e nostim! Ia, uită-te colea!“ și-mi arată o mulțime de anunțuri de reclamă și spectacole, lipite pe un colț de casă. Peste toate un placat de-o dimensiune considerabilă, de-o culoare roșie, deschisă, lipit de curând, atrăgea privirile tuturor trecătorilor prin felul cum eră imprimat.

De asupra de tot eră tipărit cu litere groase: „Cine?“, ceva mai jos: „Hoții!!!“, pe urmă treptat „Unde?“... „La Redoute!!!“.

Eră vorba de reprezentarea dramei lui Schiller: „Hoții“, care aveă să se țină în seara aceea în sala de concerte „Redoute“. Urmă la mijloc detaliile reprezentației, cu distribuirea rolurilor etc.

„Vezi“, zise prietinul meu, „niciodată n'am avut norocul să văd o reprezentație de teatru în Ardeal. Negreșit să mă duci la asta“, și fără multă vorbă mă 'ntoarse să scoatem bilete.

Ajunși în fața teatrului, o mulțime de rădvane popești, soseau colbuite de drum, cu jilțuri arcuite și acoperite de rogojini împetrișate; pe scările împodobite cu cetină de brad, copii gravi duceau arme și alte recvisite de teatru, iar la intrarea în cassa de bilete, doi „juni“ îmbrăcați în costum național, țineau ordinea publică.

După multă înghesuială, am pus și noi mâna pe două bilete de galerie și mulțumiți mergeam la hotel să schimbăm hainele și să mâncăm ceva.

Precis la 8 ore, eram înființați pe galeria spațiosului teatru, între un zaraf și un negustor de pește. Încetul cu încetul sala începă să se umple, în rândul întâi ședeă „ghiaburul“ cu consoarta d-sale, mai în jos ceva „tata de vecini“ cu cea mai tânără fată, pentru că cealaltă jucă la tragedie, după cum ne lămură vecinul nostru, pe urmă în celelalte rânduri veniau dascăli, preoți, măcelari, negustori, căci mai fiecare aveă câte-o rudenie care colaboră la această reprezentație. Pe scenă deseale ciocănituri, ne da de veste că să lucrează cu zel la aranjarea culiselor.

După o jumătate de ceas, ceva mai precis ca 'n țara românească, cum observă prietinul meu, în grozava nerăbdare a publicului și în mai grozava emoție a actorilor, cortina să ridică.

Pe Franz Moor îl jucă un tipograf, pe Karl un măsar. Primul act, cu toată lungimea lui, care provenia din desul schimb de decor, a trecut fără nici un accident, ba în pauza ce a urmat, mulțumirea stăpăniă fețele tuturor. Mamele să gratulau pentru deosebitul talent al copiilor, după ce cu multă greutate

le succese să-i recunoască sub fizionomiile lor cele nouă.

În actul al doilea însă ne apropiam de miezul nopții. Șeful de reprezentație, om pedant lucru mare, din nemărginitul respect față de marele poet, a ținut să dea piesa în întregime, așa cum să scrisese și n'a permis nici o ciontire a textului, cu rizicul de-a lungi reprezentația până la infinit.

Din vreme în vreme, prin colțuri răsunau căscături groaznice și dacă nu erau jntrările cam vehemente ale lui Franz, întreaga sală ar fi fost amenințată s'ajungă în stăpânirea lui Morpheu.

Cătră sfârșitul actului a urmat o reculegere însă. Strigătele de alarmă ale bandei de hoți ce să pregăteă de asalt, deșteptase deodată întreaga suflare, așa că mulți treziți din aiurările lor să uitau buimaci, îngroziți spre ușile de ieșire și o catastrofă părea inevitabilă, dacă nu se lăsă cortina și sala nu să lumina.

Această reculegere generală a dat prilej femeilor să-și arate destoinicia lor în ale bu-cătăriei. Printre șirurile de scaune, rând pe rând începū să se desfacă legăturile cu merinde. Tata de vecini își adună vecinătatea și fiecare dintre ei ajunse să fie împărtășit cu câte-o aripă sau picior de pui fript. De sub scaune se iviră pe urmă ploștile cu vin, cari cu urări nesfârșite treceau din gură 'n gură. Acest prânz luculic, făcū gust la multă lume, între care eră și prietinel meu, și ca prin minune restaurantul nu să mai goleă.

Cu actul al treilea am ajuns după miezul nopții și poate sub povara alcoolului, ce să luase în măsură destul de mare, amorțeala începū să birue tot mai mult această lume iubitoare de artă. La scena a doua, hoții răsturnați pe sub frunzișul pădurii să dase hodinei, lucru care în curând găsi imitatori în sală. Încetul cu încetul, la început mai în surdină, pe urmă tot mai vehement, horcăelile în tonurile lor atât de diferite, formase un ansamblu de tot ciudat și bizar.

În acest interval, în dosul perdelelor dela intrare apărū un țăran, care mereu făcea semn cu mâna. După o vreme din șirurile de scaune, vedem că să ridică un bărbat și merge la el. Din gesturile lor atât de aprinse, bănuiam că

nu să prea înțelegeau, lucru care în curând să confirmase, căci țăranul întorcându-se cătră ușe zise cam aprins: „De geaba, să-l ia dracu „featru“, că nu mai am fân la cai“...

La scena unde Schweitzer străpunge pe Spiegelberg, unul din hoți în focul tragediei ajunse cu călcăiele pe mâna lui Spiegelberg care zăcea mort. Acesta ne mai putând suportă durerea, să ridică într'un cot, dădū un pumn strașnic actorului cu pricina și să lungi iar pe scânduri, să-și doarmă somnul de veci.

Pe când eram adâncit în urmărirea evenimentelor dramatice după scenă, alătura de noi, ascunsă, nebanuită, dar cu atât mai mișcătoare să întâmplă o altă tragedie, la care mă făcuse atent prietinel meu. Un domnișor, frizat și îmbrăcat după ultima modă, ieșit de curând de pe băncile școalei și care ocupă o slujbă de copist la primărie, gândise că e momentul potrivit de a-și încerca calitățile sale de cuceritor al sexului frumos și de mai multă vreme asaltă cu privirile sale galeșe nevasta negustorului de pește de lângă noi. De când să începuse acest joc ascuns nu știu, vedem însă că 'ntr'un moment, negustorul de pește — un uriaș — schimbă locul cu nevastă-sa, să lipi de tânărul amoretat și prinzându-i ceafa în mâinile lui atletice, îl strângea cu toată puterea.

La început tânărul căută să se svârcolească, dar cugetând că acest fel de protestare ar putea să se complice și să-l compromită, să decise să rabde. Dar mâna negustorului strângea tot cu mai multă patimă, tânărul începū să-și muște buzele, să 'ngălbenească, pe fața-i pudrată sudoarea curgea șiroaie și răsuflarea-i deveni tot mai greoaie.

Prietinel meu să se prăpădească de răs.

Eram cătră sfârșitul actului al cincilea și n'am fi fost atât de nerăbdători de sfârșitul dramei lui Schiller, cât al acesteia de lângă noi. Veni scena când să aprinde castelul. În clipa asta jos s'auzi un țipăt. O femeie îngrozită pe semne de agonia lui Franz, care să svârcolea spânzurat în galonul dela pâlărie, leșinase.

Lumea speriată să adunase în jurul ei, unii cereau oțet, alții să alerge după doctor...

Negustorul de pește uită de prietinel său și curios și el se întinse repede peste bariera

galeriei să vadă ce e acolo. Don-Juanul nostru, scăpat de tortură, profită de ocazie și se strecură ca o pisică, de numai oftatul lung, sfâșietor de dureros mai rămase în sală...

În fine după ce șapte ceasuri ne-a fiert în căldura aceea 'năbușitoare, cortina căzu pentru ultima dată și porțile se deschiseră.

Eră pe la 3 dimineața. Afară începea să se lumineze de ziuă, ultimele stele abia mai licăreau. Căraușii, cari aduseseră lumea la teatru, zăceau lungiți prin căruțe, caii cu ca-

petele lăsate, moșăiau și ei plictisiți, iar din spre munte o boare rece ne-aducea înviorare.

Stam cu prietinel meu în mijlocul drumului și ne uitam unul la altul.

„Extraordinar, nene! În vieța mea n'am petrecut așa de bine la teatru. De s'a mai da vreodată ceva la fel, zise prietinel meu, să dai telegramă... Vin cu nevastă, cu copii, cu soacra chiar, cu toții... Ai înțeles?... Extraordinar!“...

I. Enescu.

Singură.

Deschizi trudită umedele ploape
Și visu-ți drag în minte-ți se 'nfiripă,
Un gând răzleț te birue o clipă
Și 'nct șoptești: „Rămâi, rămâi aproape“.

Iubirea ta, nădejdea ta curată.
Se 'nchide 'n rostul blânderelor cuvinte
Și nu-i o șoptă caldă să te-alinte,
Un sfânt fior în suflet să-ți străbată.

Te-a 'nvins văpaia dragostii din vise,
— Te chiamă blând ispitele iubirii —
Și 'n somn ai plâns cerșind nemărginirii
Tovarăș drag vieții tale 'nchise.

I. N. Pârvulescu.

Sonete.

I.

De câteori prind mâna ta tresar
Căci de cuvântul tău mi-aduc aminte,
Înec abia rostitele cuvinte
Și-o las, căci mă înneac' un plâns amar.

S'au împrăștiat iluziile sfinte,
Azi inima mea bate tot mai rar,
Viscolul stânge-a visului meu far
Vezi drumul mi-e pustiu de-acî 'nainte

Aș vrea să știu ascunsa ta iubire,
În sbuciumul părerilor de rău,
Să piară cea din urmă nălucire.

Răspunde cu o șoptă, c'o privire
Mi-e dor de ochii tăi, de graiul tău,
Să fie cea din urmă rătăcire.

II.

Pentru un ceas de fericire vie,
Tu Margareta gândurilor mele,
Dac'ar veni cel făcător de rele,
Ca Faustulus m'aș vinde pe vecie.

I-aș cere 'n schimb comori atât de grele
Frumsețe rară, farmec și junie,
Doar sufletul meu cunoscut să-ți fie
Așa cum e... din mila unei stele.

Cetesc în ochii tăi adevărea
Că m'ai iubi atunci fiind de-o seamă,
Cât de aproape ne-ar fi nemurirea.

Ne-am tot urcă fără de nici o teamă
Și-ar pune toate stavilile firea,
Zadarnic, căci ne-ar ocroti o mamă.

Maria Cunțan.

Cum vin oaspeții caselor noastre în vilegiatură?

— Interview acordat trimisului nostru special. —

Trăim în epoca interviurilor și fără să ne gândim la vreun album al presei, am cerut și noi interviu unui oaspe, care vara vine la noi în vilegiatură. Eră îmbrăcat în haina lui obișnuită: frac negru, vestă albă, pantaloni și ghețe roșii și înainte de a mă observa eră ocupat cu reparaturile vilei din vârful șurii. Peste iarnă vila nelocuită sub greutatea zăpezii și bătută de vânturi și-a cam pierdut forma și cerea o mică reparație. Inginer cum este, și-a zidit singur locuința și așa nu a mai alergat după muncitorii atât de scumpi ci își făcea singur reparaturile necesare. Pentru acei, cari nu ar fi ghicit cine e acest oaspe, spunem noi că e cocos-târcul.

Eră singur acasă; d-na barză eră dusă în piața din luncă după de-ale gurei și a rămas cam surprins când a auzit de rostul vizitei mele.

„Cum? Nu ai alt gând decât să știi cum facem noi drumul de peste mări și până aici? Ce folos puteți avea voi oamenii din cunoștințele de acest fel? Pe voi vă interesează un lucru numai dacă aveți folos pe urma lui“.

A stat puțin gânditor, în ochi îi lucea neîncrederea și deodată, par'că i-ar fi venit ceva în minte, s'a înseninat puțin la față, a tușit cu înțeles și a continuat cu întrebările:

„Crezi poate în poveștile ce se spun copiilor mici?... Sperăți poate un import mai ieftin?“

Păreă convins că a spus adevărul; a dat capul pe spate și ridicându-l în sus a început să toace din cioc, și-a împleticit picioarele și așteptă întrebările mele.

„Cum de ați știut să veniți tocmai în acest timp?“

— La întrebarea aceasta nu-ți pot răspunde direct. Trebuie să știi că noi facem parte din suita celui mai mare împărat al lumii, care luminează, încălzește și împărățește pământul. Noi suntem din suita soarelui și când soarele trece pragul dintre emisfera nordică și sudică a pământului știm că trebuie să-i urmăm. Împăratul nostru deschide pleoapele

mugurilor de pe pomi, deșteaptă izvoarele pornește vânturile, chiamă la vieață târăitoarele de prin bălți și toate acestea le face pentru noi și noi îi urmăm lui. Când el trece dela voi pe emisfera sudică a pământului noi încă ne ducem căci cu îndepărtarea lui ni se duce și hrana. Ne adunăm cu toate și plecăm peste țări și mări să fim în aceeași parte a pământului în care e și soarele; cine rămâne aici moare și de foame și de frig.

— Aveți călindare și astronomi? Cine socotește timpul când să veniți?

— Nime! Noi îl simțim; venim când știm că aici e bine și ne ducem când aici e rău.

— Cine vă arată drumul?“

Aici eră foarte încurcată, se vedeă că nu înțelege despre ce e vorba, deci i-am pus o altă întrebare.

„Învățați geografie? De unde cunoașteți drumul?“

— ?

— Unii dintre învățații noștri presupun că sburați în înălțimi foarte mari ca să aveți un orizont cât mai mare și să puteți vedeă cât mai departe, alții din contră cred că sburați în apropierea pământului sub nori să nu pierdeți din vedere drumul. Dela noi și până în Africa cea călduroasă e o depărtare atât de mare, zic alții, încât trebuie să sburați foarte iute. O celeritate mai mare nu puteți avea decât în înălțimi mari, unde aerul este mai rar și vă opune o mai mică rezistență. Învățatul V. Förster presupune că chiar dacă sburați pe deasupra norilor în înălțimi de 10.000 m. puteți avea o perspectivă de 500 km. și ați puteă vedeă vârful cele mai înalte ridicându-se din marea de nori ca niște insule, Brewster de asemeni presupune că aveți cunoștințe geografice și că vă orientați după insulele și țărnișurile mărilor. Întocmai cum putem noi vedeă șesurile noaptea din vârful munților, crede că și voi puteți vedeă noaptea la lumina stelelor cum lunecă pământul sub voi.

Abia este vreo chestiune științifică să fie mai puțin lămurită decât aceasta, căci voi

migrătoarele chiar din înălțime de 20.000 m. nu puteți vedea decât un cerc a cărui rază e 504 km. așa că nu puteți vedea nici a zecea parte a drumului ce-l faceți. Cum vă puteți deci orientă? Porumbii de poștă s'au reîntors din America în Anglia, sburând deasupra oceanului o cale de 5000 km., cum s'au putut orientă pe întinderea nesfârșită de ape? Un alt învățat Cooke nu crede că vă puteți orientă văzând obiectele de pe pământ. Paserile migrătoare — zice el — trec ca săgețile prin ceață și prin noapte fără să greșescă direcțiunea. Părerea acestuia din urmă au acceptat-o Middendorff și Gaetke ca să amintesc numai pe cei cari s'au ocupat mai mult cu această chestiune. Spune-mi acum ce e adevărat din toate acestea?

— Tot e adevărat și nimic nu-i adevărat. Te miri cum de cunoaștem drumul fără să învățăm? Credeți oare că albinele în coșniță învață geografie de știu încătrău pot găsi florile cu miere? Sau ați văzut vreodată o albină dusă de altă albină cum duceți voi copiii voștri de mână să le arătați ce trebuie să știe și să cunoască? De ce nu vă întrebați voi cum de cunosc albinele drumul în câmp și înapoi la coșniță, după ce s'au abătut prin toate unghiurile câmpului? Lumea pentru voi e un labirint fără firul Ariadnei. Mai înainte cu doi ani aveam cuibul în capul satului și eram totdeauna cu frica în spate, căci la casă eră și o pisică care se obișnuise cu carnea sburătoarelor. În o bună zi vedem cum omul nost vără pisica în sac și des de dimineață pleacă în pădure cu gândul să o lase pe acolo. Dar abia a ajuns omul în pădure și n'a mai trecut mult timp, iată pisica se ospătează cu puii de găină ce s'au respirat nebănuitori prin curte. Seara și-a găsit gazda pisica torcând în cuptor mulțămită cu prada de peste zi. Crezi că vede ea locul pe unde a dus-o în pădure, sau poate crezi că a venit pe cale? A venit pe drumul cel mai scurt. Pisicile se mulțănesc cu geografia ce se învață în clasa întâiu: casa și împrejurimile ei, căci nici prin minte nu le-a trecut vreodată că vor avea lipsă să vie din pădure acasă... Ce zici de minunile ce le vedeți la porumbii de poștă?

Aminteați de Middendorff... Acest vântură

țeară călătoreă odată prin tundrele sterpe și fără sfârșit ale Sibiriei în societatea unor Samoiezi. În apropierea polului magnetic busola nu mai funcționează regulat și ar fi ră-tăcit dacă Samoiezii nu i-ar fi arătat drumul. Cum s'a putut ca un popor sălbatic, cum îl numiți voi, să știe mai mult decât un reprezentant tipic de al vostru. Middendorff ză-darnic a cercat să deslușească acest simț de orientare, poporul peilor de focă se miră cum se poate, ca cineva să nu știe nici atât și să peardă drumul.

Dar ce să mai și vorbesc de lucrurile ace-
stea când peștii d-le — peștii din cari eu pot
prinde oricâți doresc — când își depun icrele
fac drumuri până în mare și din mare vin
să aducă icrele în același pârâu în care s'a
născut el străbătând sute și mii de kilometri,
și broaștele d-le, până și broaștele... și vrei
să-mi negimie aceasta însușire?"

A tăcut cu indignare câteva momente dar
iute și-a recăpătat voia bună și spunea că
lângă pământ sau îndată ce sunt în apro-
pierea locului dorit, se orientează și după
lucrurile ce se pot vedea pe pământ.

„E adevărat că sburați în înălțimi mari?
Gaetke, un neamț care pare că știe mai multe
dintre tainele emigrării voastre, spune că
lunecați peste pământ la o înălțime între
4700—6300 m, alte paseri cum sunt d. e.
ciocârliile, cioicele, nu se pot vedea și abia
dacă li se aude glasul din înălțimile în cari
sunt; sâtarii și mierlele cad cu ropot din
înălțimi în cari mai înainte nu au fost ob-
servate; șoimuleții se ridică în spirale cătră
cer până când dispar.

— Vei înțelege că eu nu-ți pot spune în
ce înălțimi suntem din un motiv foarte simplu.
Nu știu cât e un metru de al vostru și nici
nu voesc să știu, dar, dacă e cât aripile mele
când sunt întinse cifrele amintite mai înainte
nu-mi par exagerate. Nu sburăm întotdeauna
la aceeași înălțime. Peste mare ne ridicăm
mai spre cer decât peste uscat. Să nu cre-
deți că în înălțimi mari ar fi cu mult mai
ușor de sburat; aerul mai rar ne susține mai
greu și dacă ne ridicăm spre cer o facem
ca să lunecăm într'un plan înclinat spre pământ.
La început odihnite cum suntem ne
putem ușor înălța și lăsând aripele într'un

plan înclinat lunecăm cu celeritate tot mai mare, fără să batem prea mult din aripi, căci aceasta ar fi prea ostentiv pentru plămâni. Noi avem aer în corpul nostru, în oase, sub piele și respirăm din acest aer când sburăm; de câteori mișcăm aripele, aerul din rezervoare pătrunde în plămâni și dacă aceasta se întâmplă prea des, obosim și noi, cum obosiți și voi când fugiți și inspirați prea des aerul obositor. Voi puteți odihni pe marginea drumului, noi n'avem umbră și șanțuri de drum în călătoriile noastre, trebuie deci să fim cu cruțare dela început. Am văzut adesea cum jucați un joc stupid aruncând globuri și pușcând popici. Globurile vin singure înapoi pe un plan înclinat și anume cu o celeritate tot mai mare și mai mare. În acelaș fel plutim și noi cu celeritate tot mai mare pe întinsurile dintre cer, pământ și mare. Veți înțelege deci, de ce unele paseri coborând din înălțime cad cu ropotul grindinei pe pământ.

Noi berzele ne adunăm din toate locurile din jurul Ardealului până în Țara nemțească aici în Ardeal, căci drumul nostru duce peste Carpații sudici ai Făgărașului. Strămoșii noștri cred că tot pe aici au trecut spre țările căldurilor din sud. Nu toate berzele trec prin trecătoarea noastră. Noi trecem mai spre sudost altele ceva mai spre sudvest peste marea dintre cele două uscături. Călătorim în cete mari căci e mai ușor. În stol mare și aerul călătorește cu noi și cele mai debile sunt răpite de curent și nu rămân nici ele înapoi.

— Cum stați cu merindea de drum? Straițe nu aveți, restaurante pe la gări nu sunt . . .

Gaetke a aflat că mai toate paserile primejduite în jurul farurilor aveau stomacul gol.

— Crezi că plecăm până când avem hrană și pe plaiurile voastre? Trebuie să fim cât se poate mai ușoare în sborul planat spre locuința din sud și așa luăm cu noi cât ne trebuie până suntem pe uscat mai facem din când în când câte un popas să câștigăm cele necesare și o luăm iar la aripă.

Văd că te uiți des la inelul dela piciorul meu. Nu e de logodnă! Pe când eram încă puiu în cuib mi l-a pus un om și m'a însemnat în un catastif. Nu mi-ai putea spune ce menire are? Sunt încă multe soațe de ale noastre cu acest semn.

— Păcatele și curiozitatea noastră vă chinue cu aceste inele. Voim să știm unde vă duceți și ce faceți? Câte vă duceți din țara noastră rămâneți împreună și în Africa sau vă despărțiți? Pe inel e pus anul, locul și numărul sub care sunteți împotocolate în catastif și dacă una dintre voi se nenorocește în țări îndepărtate, după inelul dela picior putem afla locul nașterii și vom avea odată lumină în chestiunile în cari te interviez acum știind pe unde umblați și ce faceți.

— Înțeleg! Faceți teorii peste teorii, noi rămânem pe lângă practica noastră“.

A dat capul pe spate și a început să toace din nou. Nu știu tocă în semn de înțelegere sau prin acest gest ascundeă zâmbetele. Deodată așa cum ne preumblăm și noi prin odae și-a dus aripile la spate și a început să măsoare lungimea coperișului pe care eră făcut cuibul cu pași mari și tacticoși.

Sosirea d-nei barză a pus capăt interviului și audienței ce mi s'a acordat.

Victor Stanciu.

Înviere.

Pădurea-și tremură doinirea
Cu glasul său domol de-aramă,
Și toată jalea noastră mută
Din inimi tainic se destramă.

S'aud cântări de biruință
Și psalmi ca 'n zi de sărbătoare,
Tresar adâncurile firii
Sub stol de raze dulci de soare.

Și 'ncet, încet se 'nfrizează
Un imn de rugă și mărire,
Și largul zărilor se schimbă
În sfinte bolți de mănăstire.

I. N. Pârvulescu.

Povestea unei vieți.

Roman de I. Agârbiceanu.

(Urmare.)

În seara aceea când ieși din restaurant și se întâlni mai întâi cu Ion Florea, doamna Olimpia abia-l zărise. Îi văzu bine numai mustața. Însă tot drumul până acasă, Olimpia văzu mereu mustața aceea neagră, deasă. Cum mergeau, din când în când își întorcea privirea spre avocatul Grecu, ca și când ar fi voit să-l întrebe: oare nu m'am înșelat? Și, în seara aceea, acasă la ei a fost sărbătoare. Vasile Grecu nu-și mai aducea aminte de când ochii ei nu mai fură atât de limpezi. Se întâmplă că Mărioara întrebă:

„Pentru ce n'ar putea țineă conferințe și femeile?”

Doamna Olimpia la întrebarea fetei nu răspunse, ci începă să râdă. Valurile arginții ca niște triluri pline umplură casa. Olimpiei îi râdeau ochii, fața, par'că chiar și sânul, și fruntea îi deveni uimitor de senină. Unde de răs îi porneau mereu calde, dela inimă, nu se răspândeau numai în camera aceea scump mobilată, ci în trupul ei întreg. Râdeă cu plăcere, râdeă cu patimă. Ar fi voit să nu mai sfârșască. Trupul ei se umplă de o căldură dulce, par'că chiar de o lumină vie. Râsul acela îi făcea să i se cutremure orice părțică din ea. Și, eră neșpus de bine. Eră un deliciu pe care doamna Olimpia nu-l mai gustase niciodată.

Avocatul Grecu întâi ascultă uimit această sonoritate, necunoscută în casa lui. Avu senzația că acest răs ce-i umplă, îi luminează, îi schimbă tot mai mult casa, a pătruns, pătrunde, din pereți, din tavan, că se coboară de undeva de sus, din cer. Însă când băgă de seamă că Olimpia râde, când o văzu așa transfigurată, frumoasă cum n'o mai văzuse niciodată, el a rămas înghețat de spaima fericirii. „Doamne, frumoasă-i”, își zise el și își simți ochii umezi. Dar lacrimile nu izvoriră în picuri. Vasile Grecu n'avea obiceiul plânsului. Ochii lui se svântară în grabă, și masca lui de bunătate, mai luminoasă, i se lăsă pe față.

Încă din ziua următoare doamna Olimpia începă să-l caute pe Ion Florea. În întunec, atunci seara, nu pută găci de-i înalt, de-i puternic. Însă ea aveă un semn de pe care l-ar fi putut cunoaște dintre zeci de mii. Mustățile acelea, ca două lipitori negre, le vedeă mereu.

Avocatul Grecu nu voi să creadă când Olimpia îi propuse să meargă la o berărie.

„Vorbești serios?” întrebă el plin de mirare.

„Foarte serios”, răspunse cu hotărâre d-na Olimpia.

„Asta-mi place! Asta să știi că-mi place”, zise vesel d-nul Grecu, frecându-și palmele. El niciodată nu se putea împacă cu gândul, că afară de întruniri sau petreceri, niciodată nu pută să fie însoțit de Olimpia la un pahar de bere sau la o cafenea.

„Asta să știi că-mi place”, mai zise el a treiaoară.

Dar în zilele celea dintâi nu fură norocoși nici unul. Doamna Olimpia nu-l întâlni pe Florea, iar domnul Grecu nu pută bea în tihnă paharul cu bere. La insistența Olimpiei, pe care într'o berărie o jenă fumul de tutun, într'alta mesele necurate, ei treceau și prin trei-patru restaurante într'o după amiază. Se înțelege în fiecare seară, îl duceă pe bărbat mai întâi în restaurantul în care Românii aveau sală rezervată.

În serile acelea, după ce ajungeau acasă Olimpia nu mai râdeă. Dar nici nu se certă. Ci rămâneă tăcută, cu ochii suri, și își lăsă în grabă singuri pe bărbat și pe fată.

Veselă n'a fost acasă doamna Olimpia nici în seara când îl văzu pe Ion Florea cinând cu Roșu în sala rezervată. Căci chipul aceleia, văzut de aproape, i se coborî adânc în suflet, ca 'ntr'o ascunzătoare. Și acolo îl priviă mereu. Ii vedeă mustața lui neagră, ochii lui adânci, gura lui energică, chiar umerii puțin ieșiți ai obrazilor. Îl priveă cu înfiorare, cu teamă, și-l întrebă: Cine ești tu? Iar el nu-i răspundeă. Pe lângă tăcere, pe fața lui păreă că mai stăruia mereu o tristeță adâncă. Olimpia îi simțiă tristețea aceea.

Dar după cea dintâi serată când, în drum spre casă, Olimpia se alăturase lângă Ion Florea, privirea ei nu-l mai întrebă: tu cine ești. Lângă el, în întunec, simți deodată cine-i. Știă pentru ce a înfruntat-o pe Mărioara. Simți cine-i la putere să vorbească cu atâta pătrundere, care-l uimi pe Florea, despre romanul lui Tolstoi.

Atunci doamna Olimpia pricepă prețul nemărgenit al comorii ce ascunsesese în suflet, și de-atunci începă, s'o urască pe Mărioara conștient. Simțiă o dorință nemărgenită să-l îmbrățișeze acolo 'n drum, să-l răpească. Însă ea abia cuteză să se aplece puțin spre dânsul.

În lungii ani tăcuți și grei, pe lângă toată superbia ce se desprindeă din chipul său, în sufletul doamnei Olimpia se coborise multă timiditate. Eră timiditate? Ea n'ar fi crezut niciodată că se va teme de ceva. Obișnuită ca bărbatul s'o asculte, lumea să i se închine, simțind mai presus de toate

o superioritate neînfrântă în trupul ei frumos care marile plăceri numai le dorise, dar nu le gustase, ea din clipa când văzută pe Ion Florea eră hotărâtă să și-l cucerească în grabă. Puterea aceasta de hotărîre o avu până în seara când Florea o petrecu pe Olimpia acasă.

Dar lângă el, în întunec, în bătaia vântului, puterea de voință i se topi. Acum n'ar mai fi cutezat să-l caute prin berării. Dar, odată cu timiditatea, i se coborî în suflet o dulceață pe care mai înainte n'o gustase niciodată. Simțîa un deliciu nespus să-l vadă, să-i fie aproape. Vorbiă cu el fără teamă. Sfiala ce-o simțîa în suflet îi potolea numai pornirile simțurilor. Când îi puse mîna pe umăr, n'o făcu aceasta din cutezanță, ci fără să-și dea seama de ce face. Fû un gest necesar de prietinie, de stimă, mai ales de sinceritate.

Cutezanța ei numai odată își ridică puțin capul: când mîneca largă a toaletei de casă căzû desvîlindu-i brațul până la cot. Întîia impresie ce-o avu atunci Ion Florea nu fû greșită: doamna Olimpia își ridicase mîna cu intenția hotărîtă să-și arete brațul, plin, alb și moale. Dar această intenție putu răsări numai din convingerea doamnei Olimpia, că, între împrejurările date, Florea nu va putea pricepe intenția. Orice femeie își putea ridica puțin prea tare brațul la ea acasă, când un tânăr se apleacă să-i sărute mîna, și putea să-și descopere brațul până la cot. Așa judecă atunci doamna Olimpia.

Un glas de protestare se mai ridică în inima ei, când Florea începû s'o conducă pe Mărioara la patinat. Se hotărî îndată să împiedece aceste întîlniri. Își propuse să o trimită pe Mărioara de acasă, să-i scrie lui Chirca să-l țină pe Florea în cancelarie.

Însă nu avu curajul să execute nimic.

Doamna Olimpia Grecu de când a văzut întîia întîlnire a lui Florea cu Mărioara, simțise că între cei doi este o legătură mai veche. Ce fel de legătură, nu știă. Patinatul lor fû pentru ea o lovitură amară. Și, cum nu cuteză să-i oprească, suferințele ei erau înfricoșate. Ochii ei suri și fața ei sticloasă nu-l înșelaseră pe Ion Florea. Olimpia suferea din cauza lui.

Doamna Grecu eră într'o stare sufletească

pe care nu și-o putea explica, dar pe care o ură de moarte. Privirile ei de ură pe care le surprinse Florea erau îndreptate mai mult împotriva ei însași, decât împotriva celor doi. Părea că se coboară asupra ei din nou tânjenia care o legase de casă în anul cel dintîi al căsătoriei.

În zile frumoase, când Florea o însoțîa pe Mărioara la patinat, Doamna Olimpia aveă totuș o mîngăere: îl simțîa pe Florea închis adânc în sufletul său. Și poate această mîngăere o făcea, în măsură mare, nehotărîtă. În tîmpenia, care o cuprinsese din nou, își izicea: „Poate s'o însoțească. El e al meu“. Niciodată n'a putut uita seara aceea când mantaua ei luată de vînt, îmbrățișă c'o aripă genunchii lui Florea. Nici seara aceea, nici mantaua. Pe aceasta îl păstră ca pe-o moaște. Și după ce-o pipăia, trebuia să meargă la spațiul de patinat să-l vadă pe Florea. Ea trecea prin chinuri cumplite. Suferința ei nu se mai putea ascunde. Și trecătorii o priviau uimiți.

Dar cu cât treceau zilele, săptămânile, lunile, erau tot mai dese ceasurile când vechea ei putere de voință se revoltă. Cu cât băgă de seamă că relațiile dintre cei doi se întăresc, cu cât începea să-i scadă siguranța că Ion Florea va fi al ei, ea simțîa cum o junghie tot mai tare patima de-a tăia orice legături între cei doi tineri. Când aceia erau de față îi privia c'o nemărgenită ură, iar după ce ieșiau, suferința începea să-i urle prin suflet ca un lup flămînd. Se lăsă într'un fotoliu, gemînd, ori dinții ei lăsau urme adânci, vineții, în carnea albă a brațului.

Să nu fi dat Dumnezeu ca 'n astfel de clipe să între bărbatul său. Olimpia-i aruncă vorbe grele și amare. Îi aruncă în față că i-a mâncat tinerețele, c'a nenorocit-o. Fiecare cuvânt eră spus cu ură, cu răutate, și uneori se coboră chiar să-i spună:

„Netrebnicule!

— Ei lasă, nu fi așa“, spuneă în silă advocatul Grecu. Masca lui de bunătate în astfel de clipe eră foarte jalnică de privit. Eră și mai mic, și mai îmbătrînit, și în fața lui nu eră un strop de sânge, nici cât un vîrf de ac. Chinul acesta abia i se sfârși cu începutul lunei Mărțișor.

(Va urmă.)

Prietiniei.

Cântăm cu patimă iubirea sfântă
 Ne pare că e a vieții stea,
 Dar prietiniei nici un glas nu-i cântă
 Și 'n ceasuri grele toți fugim de ea.
 Toți alergăm ca fiara sângerată
 Cu truda noastră la acel izvor,
 Căci prietinia nu cere răsplată
 E soarele târziu al tuturor...
 N'o vezi și tu, pășind cu 'nfiorare
 Prin viscolirea crudă de zăpezi,
 Spre locul unde luminează zare
 Dintr'o căscioară pusă 'ntre livezi? —

Cântarea mea, tu-mi ești mântuitoare
 Dar pe pământ pe ea o am de scut;
 Avântă-te căci mi-ai rămas datoare
 Atâtea ceasuri sfinte din trecut.
 De câteori nu ți-am rostit rugarea,
 De-atâtea ori mi-ai fost răspuns încet —
 „Necredincioșilor e 'nchisă zarea“. —
 Dar astăzi mă vei ascultă căci cred!
 Sufletul meu cuvinte multe n'are
 Dar ochii mei au lacrimi câte-i vrea,
 Adă de sus ca binecuvântare
 Barem un strop din nemurirea ta.

Maria Cunțan.

Cronici.

Literatură.

Despre Georges Courteline.

Zilele trecute, în fața unei judecătoria din Paris, un domn ca de vreo cincizeci de ani, bine îmbrăcat și al cărui chip de trubadur medieval eră luminat de niște ochi strălucitori, dar cam triști, cerea Companiei de trăsuri-automobile o despăgubire bănească, pentru daunele materiale pricinuite de un accident de taxi-auto al cărui chauffeur fusese într'o stare manifestă de ebrietate. Păgubașul se exprimă cu simplitate și bonomie; aveă aerul unui cetățean pașnic, dornic de a pune capăt cât mai curând plictisitoarelor lui demersuri. Dar judecătorul îi sorbea cuvintele și publicul din sală îi șoptea numele cu admirațiune, și în ochi, cu o scânteie de voe bună. Căci pașnicul cetățean nu eră altul decât Georges Courteline, unul dintre scriitorii cei mai populari ai Franței și, fără indoială, unul din artiștii cei mai perfecți ai generației lui.

Îmi închipuesc că atunci când s'a născut Courteline, ursitoarele lui vor fi rostit cam următoarele vorbe: „Vei fi un scriitor mare, și vei mai fi un scriitor de cea mai curată vază franceză. Rabelais îți va împrumută din verva lui îndrăzneată, Molière din puterea comică și din filozofia lui instinctivă, Balzac din fantazia lui creatoare, iar dela Flaubert vei învăța concizia neîntrecută a stilului său“. Astfel vor fi grăit ursitoarele și din acest amestec de calități rare s'a plămădit prețiosul talent al lui Courteline, așa cum îl cunoaștem în ziua de azi.

A fost o adevărată mișcare în public când răposatul Catule Mendès a descoperit Franței pe Georges Courteline, pe care n'a esitat să-l numească un Molière modern. Și Catulle Mendès nu s'a înșelat. Faima mereu crescândă a autorului lui Boubouroche a

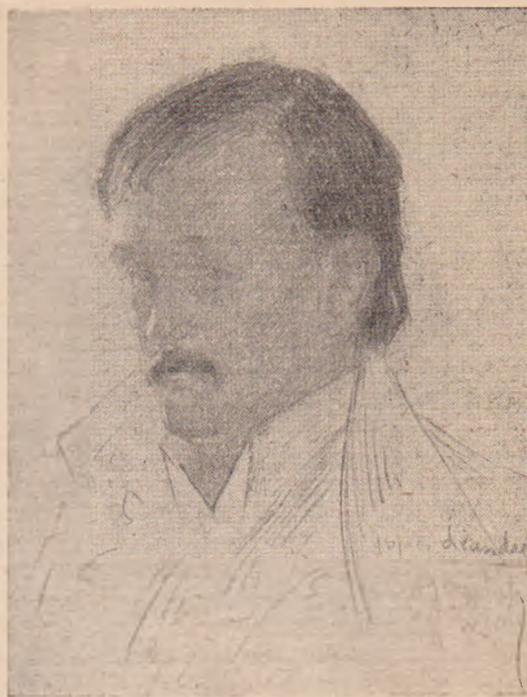
ajuns astăzi la o celebritate pe care nimic nu ar putea-o clătina. Niciodată poate națiunii franceze, așa de bogată în autori comici, nu i-a fost dat să producă un talent comic, care să-l întrecă pe acela al lui Courteline în stărnirea ilarității. Lumina pe care el știe s'o reverse asupra prostiei oamenilor și a ridicolului lucrurilor este vie și necruțătoare. De am fi singuri în tăcerea odăii sau în mijlocul oamenilor, într'un vagon de metropolitan ori pe terasa unei cafele, ajunge ca să cetim o pagină de Courteline pentru a isbucni în hohote de răs copilăresc. Cutare situație, cutare replică ne obsedează apoi săptămâni și de câteori ni le amintim, rădem de ne lăcrimează ochii. Atât de spontan este geniul comic al acestui admirabil scriitor.

Spontaneitatea aceasta însă, nu-l împiedecă pe Courteline de a fi și un stilist din cei mai desăvârșiți. Cercetați cu băgare de seamă fraza lui impecabilă și sobră, talentul său de compoziție, limba fină și vigoasă în care scrie. Cunosch schițe de el cari vor rămânea întotdeauna niște modele de vervă comică, de stil, de observațiune profundă și pitorească. Este firesc ca oamenii superficiali să nu-l iubească pe Courteline decât pentru răsul pe care-l stârnește în ei; cetitorii însă mai familiari cu arta, găsesc în el mai mult decât atât. Acestora Courteline le face impresia unui spirit adânc și generos, a unui creator de tipuri de mâna întâi, a unui scriitor care, ca și Molière, își ascunde mila în dosul unor batjocuri ascuțite. De pătrunderea lui psihologică nici nu mai vorbesc; de multeori rămâi stupefiat de uimitoarea concordanță ce există între temperamentul, cuvintele și gesturile eroilor săi. Închipuiți-vă extraordinarul talent al d-lui Carageale împins și mai departe, dacă e cu puțință, și veți aveă o idee de talentul lui Courteline. Trebuie să adaug însă, că scriitorul român a știut să evite

frazele cam prea rabeleziane ale autorului francez. Dar aceasta e o chestiune de temperament național, ca să-l numesc astfel, și Courteline posedă în abundență cutezătorul spirit galic al neamului din care se trage.

Activitatea literară a lui Georges Courteline e încheată până azi în vreo cincisprezece volume și în toate cărțile lui nu găsești o frază care să prezinte cea mai ușoară neglijență de stil. Courteline a scris schițe, nuvele, piese de teatru și două romane. În schițele lui cari conțin răsul întocmai după cum floarea de mac conține somnul, ne face să privim până în adâncurile lui, ridicolul anumitor situațiunii omenești din toate clasele sociale ale Franței contemporane. E uimitor cum acest scriitor a știut, în câte șase sau șapte pagini de text, să creeze tipuri aproape complete, pe cari publicul francez le citează după cum ar cită pe eroii glorioși ai marilor scriitori. La *Brige*, bunăoară, este numit ori de câte ori simți nevoia să ironizezi vreo interpretare caraghioasă a textului legilor; Sigismund e tânărul răsfățat de mama sa și tratat ca un copil chiar în ajunul căsătoriei sale; vidamul din *Prontopéto* e o caricatură admirabilă a eroilor din literatura romantică, cu zângănit de săbii și evaziuni din închisorile feudale; Toto este copilul farsor, pe care-l întâlnim în fiecare zi, și așa mai departe. Nu e rar însă să găsești în schițele lui Courteline pagini, cari după răsul pe care-l stănesc în noi, să ne facă să plângem asupra durerilor vieții. Amintesc una singură din sumedenia pe care am cetit-o. Este intitulată *La cinquantaîne*, după o poezie faimoasă a lui Victor Hugo. Scriitorul ne înfățișează doi cântăreți ambulanti, cum întâlnim așa de des la Paris, cântând sub ferestrele caselor, doi bătrâni, bărbatul și nevasta, amândoi în sdrențe, slăbiți de mizerie, imbibăți de alcool. Acești cerșitori cântă pe stradă o romanță, ale cărei cuvinte sunt scrise de Victor Hugo. Dar în răstimpul cât ține refrenul, pe care-l tremură numai pe coardele ghitarei fără să-l însoțească și din gură, ei urmează o ceartă începută mai dinainte, și se batjocoresc și se injură cu atâta pitoresc, furia lor e atât de comică, situația lor așa de grotescă — căci se injură cu băgare de seamă ca să nu-i vadă sau audă, burghezii dela ferestrele caselor în fața căreia s'au oprit — încât cetitorul nu-și poate stăpâni un răs nebun. Apoi, vagabonzii noștri își urmează concertul, și e un contrast aproape emoționat între grandioasele cuvinte ale lui Victor Hugo pe cari le cântă și între batjocurile cu cari se gratifică în intervalul refrenului; un amestec de sublim și de trivial cum întâlnim așa des în viață și în piesele lui Shakespeare... După cetirea acestei schițe, ne dăm deodată seamă de profunzimea lui Courteline. Ce a fost scena pe care ni-a înfățișat-o el, dacă nu o existență omenească din cele mai triste? Căci simțim că viața întreagă a acestor nenorociți nu e decât un șir monoton de acțiuni joșnice, veșnic aceleași: ei cerșesc, se injură și beau. Gândul nostru îi urmărește pe străzile mahalalelor parisiene, în tavernele infecte unde poporesc în locuința și mai infectă în care locuiesc. Da, vedem că

toată tristețea ei, existența acestor sărmani, declasați. Și ne spunem că ei nu sunt singurii în această lume!

Ca să vorbim de piesele lui Courteline, ne-ar ajunge să amintim, că el este autorul comediei molieriane. *Conversiunea lui Alcest*, piesă care e o continuare a *Misanthropului* și în care Courteline a reușit să se apropie în mod surprinzător de perfecțiunea marelui său model. Într'adevăr versurile, spiritul clasic, filozofia pesimistă din *Conversiunea lui Alcest* sunt o demnă urmare a nemuritoarei piese a lui Molière. Dar să nu uităm că Courteline este și creatorul lui *Boubouroche*, și în Franța se spune astăzi *Boubouroche* întocmai după cum s'ar spune *Tartuffe* ori *Harpagon*. Eroul lui Georges Courteline, pe care a știut să-l înalțe până la tip, este omul voinic și sănătos, bun, blând și timid, candid în naivitatea sa, care nu e tocmai prostie, dar care se prelungește până la o încredere nătângă în femeia pe care o iubește și care-l înșeală cu o admirabilă naturalitate. Un mușteriu al cafenelei pe care o frecventează *Boubouroche* ia asupra-și, „în numele solidarității pe care și-o datoresc bărbații între dâșii spre a putea lupta în contra coalizatei perversității femeiești“, să-i descopere lui *Boubouroche* că amanta lui îl înșeală. Și într'adevăr, eroul nostru surprinde ascuns într'un dulap, în casa femeii pe care o iubește, pe un tânăr necunoscut. Aci, o scenă neîntrecută, care e celebră printre Francezi. Femeia reușește să-l convingă pe *Boubouroche* că e curată ca o rază de soare și că el e un mizerabil fiindcă o bănuște. „Vezi, cum sunteți voi bărbații, îi zice ea. Nu ai încredere în mine, care ți-am dat atâtea dovezi de iubire, pe care mă cunoști de atâția ani. Și pentruce?... fiindcă dai de un om închis într'un dulap,... și pe care nici nu-

cunoști măcar". În fața acestei logice de fier, uriașul Boubouroche își pleacă umilit capul; și zâmbetul lui de copil încrezător se naște iar în jurul gurei crește, se întinde peste toată fața. Și cine primește la urmă lovituri de picior undeva? Străinul din cafenea, care a „calomniat-o“ pe Adela lui“. Fără îndoială că pare neînsemnată și seacă piesa, așa cum am povestit-o eu. Dar ascultați-o, cetiți-o, desfățați-vă în verva diabolică a lui Courteline, adânciți-i cu atențiune tipul: veți găsi că Boubouroche e unul din acei oameni cărora natura le-a dat o timiditate bonomă și o simplitate de mijloace intelectuale care-l împiedecă de a se luptă cu întortochiata perversitate femeiască. Dar, Boubouroche nu e un prost, el nu se păcălește pe deaîntregul, el știe în fond, că Adela l-a înșelat, dar preferă să cheme în ajutorul său o iluziune extremă, voința de a fi fericit, închizând ochii ca să nu vadă răul pe care se ferește de a-l adânci. Și nu voește să-l adâncească, fiindcă instinctul îi spune, că operațiunea aceasta i-ar sdrobi fericirea. Iar bătaia strașnică pe care o mânăncă la sfârșitul piesei, „calomniatorul“ Adelei, e un simbol transparent pe care ni-l dă bunul și indulgentul Courteline, simbol care ne sfătuește să îndepărtăm din calea noastră pe acele ființe cari, sub pretext de-a restabili adevărul, nu fac în viața lor decât să dărime iluziile celorlalți, scumpele iluzii omenești!...

Una din marile specialități a lui Courteline este și descrierea vieții de cazarmă. Într'o serie de schițe, de nuvele și un roman, el a reușit să studieze ca nimeni altul, sufletul soldatului francez în furnicarul regimentului. Cu o pătrundere psihologică uimitoare, cu un admirabil spirit de observațiune, autorul nostru a prins, a desarticulat veselia militarului francez, veselie care e pentru el un mijloc de a-și potoli dorul de orașul, de satul, de casa unde a trăit. Izolarea individuală, în mijlocul mulțimii, ne împinge la o comuniune sufletească cu străinii cari ne înconjoară și cari se află în aceeași poziție ca și noi: ceea ce se numește în termeni curenți spiritul de camaraderie, și care nu e în realitate decât necesitatea sociabilității omenești. Courteline ne dovedește aceasta în pagini magistrale și ne mai arată că mijlocul de comuniune al soldaților francezi între dâșii este veselia. De aci, o serie de scene comice, glumețe, burlești, o reprezentare a vieții de cazarmă cu necazurile, cu urile, cu devotamentele și mai ales cu glumele ei, care ne epuizează prin râsul la care ne silesc. Scriitorul francez nu uită să ne înfățișeze admirabila putere de devotament care zace uneori în sufletele celor simpli, acei cari au trăit mai aproape de natură și în cari rafinamentele civilizațiunei de prin orașe, n'au desvoltat încă până la oroare egoismul firesc. Pentru aceasta, cetiți *Lidonère*; iar ca să aveți idee de felul cum ne arată Courteline, că soldatul, cu tinerețea lui, se transformă la cazarmă într'un simplu copil al naturei, cu bucurii și cu necazuri, cu veselii și cu tristeți pur instructive, vă recomand romanul lui *Trenul de 8 și 47*, pe care nu-l sfătuesc însă tinerelor domnișoare...

Îmi rămâne să mai vorbesc de opera, care-mi pare

cea mai mare lucrare a lui Georges Courteline, și anume de romanul lui *Messieurs les Ronds-de-cuir* ceea ce s'ar putea traduce în românește cu *Domnii slujbași*. Este un fel de satiră împotriva funcționarismului francez, și este mai mult decât atât: o completare și o perfecționare a romanului *Les employés de Balzac*. Vedeți că am îndrăzneala să alătur de numele lui Courteline acest nume formidabil și cred că nu o fac cu nechibzuință. Cetiți, comparați aceste două opere și sunt sigur, că întâietatea o veți da contimporanului nostru. Ceva sumbru și misterios plutește în romanul lui Courteline: destinul impalpabil și neînțeles, acea nedreptate immanentă pe care o constatăm așa de des în soarta omenească și grație căreia, singurul erou conștiincios al cărții, nefericitul șef de birou, cade lovit de cuțitul nebunului *Létondu*. Acest demont sinistru și impresionant este după mine una din creațiunile cele mai shakespeariene ale vremurilor noastre. Autorul a zugrăvit o epocă întreagă în divagațiunile acestui creier bolnav. *Létondu* e un maniac, care își încarcă biroul cu aparate de gimnastică, care aiurează despre vechea Ellada și care se urcă pe cămin, de unde, nemișcat și sinistru, ține discursuri bizare, cu conținut umanitar, unei mulțimi imaginare. Se știe că curentul impresionist în artă, i-a împins pe artiștii echilibrați în sânul clasicei arte grecești; se mai știe că istoria Franței din ultimele decenii e impregnată de un spirit umanitarist de cele mai multe ori utopic, care din fericire tinde să scadă în zilele noastre. Ei bine, întreaga această mentalitate a epocii se sbate în creierul de tractat al lui *Létondu*.

Dar de moș Soupe, ce să spun? de acest tip al slujbașului imbecil, tâmpit de patruzeci de ani de funcționarism și care e o desăvârșire a neuitatului Poret al lui Balzac?... Și cred că mai pot afirmă că intrigantul Charivan este o creațiune admirabilă, un Iago modern. Nu mai vorbesc de măestria cu care este compus și scris acest roman al lui Courteline; el constituie desigur una din operele principale ale literaturii franceze din ziua de azi.

Cetiți-l deci pe Georges Courteline, ca să vă dați seama că nu exagerez. Firește, că în traducere nu-l veți găsi decât foarte rar, el fiind un spirit exențialmente francez. Cei cari nu cunosc decât vag limba și viața franțuzească, nu-l vor gustă poate pe deaîntregul, date fiind nuanțele pitorești ale limbei franceze populare.

În Franța Georges Courteline se bucură de o celebritate considerabilă. Se vorbea odată în casa lui Anatole France de o piesă de teatru și se vorbea de ea cu elogii mari. Fiind în conversație cu unul din musafirii maestrului, nu auzisem de ce piesă eră vorba și nici de autorul ei. „De cine e scrisă această piesă?“ m'am adresat atunci interlocutorului meu. Anatole France, care-mi auzise întrebarea, mi-a răspuns el însuși: „De marele nostru Courteline...“

Paris.

Adrian Corbul.

Însemnări.

Chestiunea naționalităților. Trebuie să constatăm cu părere de rău că chestiunea naționalităților din Ungaria până acum n'a fost studiată din punct de vedere științific. Atât în literatura noastră cât și în literatura popoarelor conlocuitoare se găsesc numai câteva lucrări, cari se ocupă din diferite puncte de vedere și în treacăt despre această chestiune. Nici una nu îmbrățișează, însă, problema în toată complexitatea ei și nu încearcă a-i fixa legile sociologice. Chiar și în literaturile streine sunt puține lucrări de asemenea natură. Pe lângă lucrările austrieilor Karl Renner și Otto Bauer, cari tratează chestiunea din punct de vedere social-democrat, am putea citi abia câteva mai de seamă.

Acum de curând am primit lucrarea d-lui Oscar Iászi, cunoscutul sociolog maghiar, intitulată: „A nemzeti államok kialakulása és a nemzetiségi kérdés” (Formarea statelor naționale și chestiunea naționalităților), un volum de peste 500 de pagini, în care tratează chestiunea din punct de vedere istoric. D-l Iászi analizează din punct de vedere sociologic dezvoltarea statelor naționale, fixând factorii cari au determinat nașterea ideii naționale. În special se ocupă cu problema naționalităților în cadrele statului ungar, prezentând-o într-o lumină nouă, dar subordinând-o hegemoniei maghiare.

Cartea merită să fie citită în cercuri cât mai largi și mai ales de politicianii noștri. Asupra problemelor, cari ne interesează mai deaproape, vom reveni pe larg în numerile viitoare ale revistei noastre.

✽

Filozoful Brătescu-Voinești. Se știe că dintre scriitorii noștri d-l Brătescu-Voinești e unul dintre cei mai adânci cugetători, înzestrat cu o cultură filozofică vastă. Cu ocazia ultimului congres al societății pentru răspândirea științelor ce-a avut loc în Târgoviște a ținut o conferință despre teoria evoluției, cucerind admirația tuturor oamenilor pricepători prin limpezimea și substanțialitatea expunerii. În ultimul număr al „Vieței Românești” publică o scrisoare, în care se ocupă de problema kantiană a cunoașterii în sine a lucrurilor și ajunge la unele concluziuni materialiste în ce privește actul cunoașterii. Aceste concluziuni merită să fie reținute și în revista noastră.

„... dacă pentru cunoașterea să fie valabilă, e nevoie ca ceea ce se petrece în mine, să fie identic cu ce se petrece afară de mine — în actul de cunoaștere această condiție e împlinită. O substanță care se mișcă e lucrul din afară de mine, o substanță în mișcare e mediul dintre mine și el, o substanță în mișcare e creierul meu, care simte aceste mișcări. Identitatea, între ce se petrece în afară de noi și înăuntrul nostru, e și mai complectă, decât la prima vedere.

Precum aburi, gheață, apă, sunt ipostaze deosebite ale aceleiași substanțe, — precum de sigur hidrogen și oxigen sunt ipostaze deosebite ale aceleiași substanțe,

tot așa, această coală de hârtie pe care scriu, porțiunea de aer ce desparte și unește în acelaș timp ochii mei de dânsa, creierul meu sunt ipostaze deosebite ale aceleiași substanțe. Și tot așa, energia moleculară a hârtiei, vibrațiile pe cari existența ei le pricinuește aerului dintre mine și ea, perturbările nervilor mei optici, operația hemică ce se petrece în creierul meu, conștiința mea în fine, sunt aceeaș energie în ipostaze deosebite. Deci cunoașterea mea e valabilă: ceea ce se petrece în mine e identic cu ce se petrece în afară de mine.

Și e nu numai identic, e și egal.

În minunile săvârșite de om: telefon și fonograf, numai o mică parte din energia vorbirii, sau cântării întră în firul de sârmă, sau în cornul gramofonului, o copie extrem de redusă. Dar o altă energie slujește de lupă, pentru readucerea acestei copii la proporțiile originalului. În cazul telefonului energia bateriei electrice, — în cazul gramofonului energia pe care am cheltuit-o pentru a face ca placa să se învârtască.

Așa și în actul cunoașterii noastre. O copie extrem de mică a lucrurilor primim în noi. Lupa care readuce această copie la proporția exactă a originalului e energia acestei miraculoase baterii care se cheamă creierul nostru. O! miraculos apetit al cunoașterii, care n'are nevoie de consumarea obiectului de cunoscut... Ce splendidă întocmire de lucruri!

Nu, simțurile nu ne înșală. În creierul nostru toate vibrațiile, toate perturbările moleculare ale nervilor noștri, se reprefac exact în realitatea externă care le-a pricinuit-o“.

Aceste mărturisiri filozofice ale unui scriitor sunt prețioase, căci ni-l prezintă ca pe-un cugetător serios și cetitor sânguincios, în curent cu ultimele teorii energetice aplicate la psihologie.

✽

Votul universal. Ungurii au un profet politic, care se numește Méray — Horváth Károly. Profeția lui — după cum ne spune singur — nu se întemeiază pe viziuni sau pe intuiții geniale, ci pe știință, pe știința politică. El crede că și politica e o știință, care își are legile ei fizice. Într'o serie de studii încearcă să și dovedească această afirmație nouă numai pentru țara în care trăim. Întemeiat pe convingerile lui științifice, încă pe vremea guvernului Széll a riscat să facă prognoza viitorului, prevăzând întreaga criză politică a celor zece ani din urmă. Încă în 1903 spunea că conflictul dintre Ungaria și Austria se va începe pe chestiuni economice, cari vor cădea în planul al doilea, luându-le locul chestiunile militare. Aceste chestiuni vor înăsprî raportul dintre coroană și parlamentul ungar, vor slăbi puterea de activitate a acestuia, fără ca să poată rezolvă, însă, nici una dintre cele două chestiuni. Iar slăbirea funcțiunii parlamentare va impune o regenerare a lui prin reforma electorală a votului universal, care va fi chemat a aduce în parlament forțe noi, capabile de o muncă productivă. Votul universal astfel va precedă atât independența economică cât și independența puterii armate, pe cari Ungurii le visează de atâta vreme. Méray-Horváth spunea chiar mai mult:

că votul universal va trebui să fie prima acțiune politică, fără de care întreaga politică a Ungariei nu va putea face nici un pas înainte.

Deși n'avem o deosebită admirație pentru profeții fie ele chiar și științifice, totuși de astădată merită re-marcate întrucât s'au adeverit. Astăzi într'adevăr viitoarea activitate a parlamentului ungar atârână dela votul universal. Oricâte sforțări va face oligarchia feudală el nu se mai poate amâna. Vor încercă să-și pună, însă, în cumpănă toată puterea lor pentru a înfluișă pe ministrul Lukács să le asigure domnia (pe care ei o numesc hegemonia maghiarismului) prin restricțiuni antidemocratice. Și munca nu le va fi tocmai grea, fiindcă Lukács nu e un aderent convins al votului universal. El privește chestiunea ca o problemă tactică pentru rezolvarea crizei. Așa se explică târguilele și pactările cu partidele din parlament.

O caracterizare nimerită a lui Lukács o face tot Méray-Horváth în unul din aritcolele sale politice: „Otidvă armenească serioasă, pozitivă, cuminte, foarte circumspectă, lipsită de insuflețire și de iluzii. O figură admirabil concepută din punct de vedere tactic, care e în stare să înoade orice fire încurcate. Toate calitățile îl ajută la asta. Se apucă de lucru liniștit și cu sânge rece. Pătrunde în sufletul oamenilor, dar fără divinație, ajutat numai de cuminenție. Pătrunde situațiile, dar fără insuflețire, căci e lipsit de acea insuflețire, care răpește pe oameni și cari crează situațiile. Cuminenția lui e în clar că ceea ce trebuie să facă e votul universal. Vede că acesta e necesar și își dă seama de toți factorii cari îl reclamă. La Viena îl vreau, în țară are teren, de aceea se poate realiza. Și ca un om politic cuminte și calm se angajează să-l facă.

Dar e departe de a se insufleți pentru el. Pentru dânsul e pur și simplu un lucru, care trebuie făcut. E o chestiune politică de rezolvat, după cum altădată a mai rezolvat și altele. E un punct de program. E un proiect de lege care trebuie făcut. De aceea trebuie să angajeze toți factorii din parlament, ca succesul proiectului să fie asigurat. Nu uită de nici un moment omenesc în vederea acestui scop. Un singur lucru îi lipsește: înțelegerea superioară că e vorba despre un curent puternic, care înseamnă o schimbare epocală, istorică și care e mai tare decât nimicinicia ome-nească, căci învinge toate greutățile ce i se pun în cale; înțelegerea superioară că aici nu e vorba despre o politică parlamentară ci de crearea unei epoci noi, care va dărâma toate puterile învechite. Fiind lipsit de această înțelegere superioară, e firesc să fie lipsit și de insuflețire. Iar fără de asta votul universal e numai hârtie, pe care trebuie să scrie cu precauțiune paragrafi“.

Găsim că aceste caracterizări sunt foarte nimerite și astăzi, deși ele au fost făcute înainte cu doi ani. Putem deci fi pregătiți la proiectul de lege pentru votul universal, pe care ni-l va prezenta Lukács. Putem să fim siguri însă, și despre aceea că literile moarte ale legii vor fi șterse nu peste mult de vieța po-

porului, în a cărui suflet se trezește tot mai mult conștiința drepturilor ce i le hărăzește munca.

§

Necuvînțe . . . Nu putem numi altfel procedeele întrebuințate de baba noastră politică „Gazeta Transilvaniei“, care se pare că suferă îngrijitor de mania clevetirilor. De curând a publicat o somație cu litere grase la adresa d-lui Dr. Ion Mihu, în cari il provocă să răspundă dacă a avut întrevederi tainice cu „trădătorii“ Eugen Brote și Vasile Mangra în casa notarului din Vinerea. D-l Mihu s'a și grăbit cu răspunsul și a desmînțit informațiile venerabilei babe. Și știți ce-a făcut „Gazeta“? A luat la cunoștință desmînțirea d-lui Mihu și a tăcut. Noi credem că asemenea procedee sunt inadmisibile, fiindcă ele sunt cadreptul demoralizatoare. Când știi că un om e integru, că e ireproșabil din punct de vedere al caracterului, nu e permis să dai crezământ oricărui zvon și să te improvizezi în detectiv național, cerându-i socoteala în public. Când publici o asemenea somație înseamnă că ai știri pozitive, cari nu pot fi desmînțite. Și somația nu poate avea decât un singur înțeles: să dai prilej vinovatului să se explice. Ceea ce face „Gazeta“ sunt simple clevetiri inconștiente, cari, ca să nu se mai repete, trebuiesc condamnate fără cruțare.

În alt număr, la știrile zilei, numește escroci pe doi domni, cari au fost pe-aici pe la noi ca să adune material pentru „Anuarul pressei și al lumii politice“, iar în acelaș loc publică o declarație a directorului anuarului că numiții domni sunt singurii autorizați a adună material pentru Anuar și că sunt provăzuți cu procuri în regulă, vizate de autoritățile din Țară. Ce-ar zice d-nii dela „Gazetă“, dacă oamenii lor ar fi întâmpinați tot așa în presa din România, când se duc să facă abonamente?

Ca o urmare la consecvența „Gazetei“ de care ne-am ocupat într'un număr trecut, atragem atențiunea cetitorilor că în Nr. 77 vorbește iarăș despre Autonomia Ardealului. Se pare că Nr. 7 e ghinion pentru biata redacție.

§

Centenarul nașterii lui Barițiu. Am anunțat într'un număr trecut că centenarul nașterii lui Barițiu eră să se serbeze prin desvălirea bustului său la Sibiu. Sculptorul Oscar Spaethe, care pregătește un monument în loc de bust, nu poate termina lucrarea până în Maiu. Așa că serbările împreunate cu desvălirea acestuia s'au amânat până la toamnă. Data de 12 Maiu v. se va serbă, însă, prin conferințe. În Sibiu se va sluji Sămbătă, în preajma Rusaliilor, un parastas în biserica gr.-cat., la care va luă parte întreg comitetul central al „Asociațiunii“, iar în ziua de Rusalii poetul Goga va țineă o conferință despre importanța pressei și despre întemeietor ei ulla noi. Despărțământul Cluj al Asociațiunii va aranjă în aceeaș zi serbări în Jucl de jos, comuna de naștere a lui Gheorghe Barițiu, la care va luă parte și vicepreședintele Asociațiunii Dr. Vasile Suci. Serbări se vor mai țineă la Brașov, Blaj etc.